

Prav! — Toda speve skuša rad i tuje,
 Komur za petje se srcé ogreje;
 Dasí mu ton do cela ne uspeje,
 Prisiljen v tujo pesem se vsiljuje.

Kamén domačih logi so mu kraji
 Svetejši še celó kot tuji gaji,
 Ker nihče ga ne uvede, zunaj roma. —

Ljubímec muz domačih, dvigni ti se!
 Za vzglednikom podvignemo i mi se,
 I mí zapojemo na slavo doma! —

Milko.

Illyr. Bl. Nro. 17. 28. April 1838.

»Ilirija oživljena« v francoskem prevodu. V »Bibliothèque Slave Elzéviriennne« v Parizu je izšla te dni nekaka slovanska antologija pesniških proizvodov z naslovom »Choix de Poésies Slaves, recueillies par Adolphe d'Avril«. Med raznimi prevodi je »Libušin sod«, »Kraljevič Marko« in Vodnikova »Ilirija oživljena« (Le reveil de L'Illyrie). Pred vsakim prevodom je kratka zgodovinska črtica o postanku dotične pesmi. Pred »Ilirijo oživljeno« je razložena s kratkimi besedami okupacija »Slovenije«, Hrvaške in Dalmacije po Francozih. Med drugim je citati: »Le sentiment de ce réveil inattendu est exprimé dans une ode du moine Vodnik en langue slovène. C'est un peu desordonné, si vous voulez; mais il y a de l'élan: c'est une explosion vraiment lyrique, trop lyrique peut-être«. Po teh besedah je natisnjena »Ilirija oživljena« v franc. prevodu, katerega naj podam prvo kitico:

Napoléon dit:
 »Illyrie, lève — toi!«
 Elle s'éveille; elle soupire;
 »Qui me rappelle à la lumier du jour?«

Fr. V.

Slovensko gledališče. Predpustni čas gledališču ni bil jako ugoden. Ne samo, da obisk ni bil vseskozi dovoljen, tudi glede kakovosti nekaterih predstav v dobi od 15. prosinca pa do 15. svečana se ne moremo posebno pohvaliti. Nekatero večere moramo seveda izvzeti. Tako smo bili z opereto »Mam'zelle Nitouche«, ki se je — baje na splošno zahtevo — ponavljala dne 16. prosinca, v vsakem oziru zadovoljni. Zlasti gospica Polakova je bila ta večer zares dražestna Denisa. Veselilo nas je, da je tako uvaževala naše opomine; ne — toliko vpliva na omenjeno gospico in sploh na naše igralno osebje si ne pripisujemo — recimo torej raje: veselilo nas je, da je prišla omenjena gospica do istega spoznanja, kakor mi, da je namreč na našem odru možna le taka Denisa, kakor smo jo videli ta večer.

Med najlepše večere, kar nam jih je pribavilo gledališče v letošnji sezoni, smemo šteti brez dvojbe tudi one, ko se je pela nesmrtna Smetanova opera »Prodana nevesta«, t. j. dne 21. in 24. prosinca pa dne 11. sve-

čana. Baš pri tej operi, bolje nego pri vsaki drugi, se je dalo primerjati, je-li naša opera proti lanjski dobi nazadovala, ali napredovala. Navajeni v tej operi gospice Leščinske, smo mislili, da jo bomo precej občutno pogrešali. Toda to pot nas je slutnja varala. Sprijaznili smo se kmalu z nje naslednico; kajti gospica Ševčikova kot Mařenka ni bila le po zunanosti zelo ljubka prikazen, temveč je tudi s svojim zvonkim in milobnim glasom kar očarala občinstvo. Kako zelo si je ta izborna pevka prisvojila simpatije občinstva, se je pokazalo, ko se je pela „Prodana nevesta“ dne 11. svečana njej na korist. Obdarovana je bila z lepim vencem in krasnimi šopki, in prirejale so se ji celi večer burne ovacije. To pa po vsej pravici. Intendanciji našega gledališča je le čestitati, da se ji je posrečilo pridobiti naši operi tako odlično moč. Presenetil nas je v »Prodani nevesti« gospod Purkrabek. Ne baš, da bi nam bil dal kdaj povod, dvojiti o njegovi sposobnosti — saj smo ga kot izbornega pevca že večkrat ocenili — ampak le v tem oziru nas je iznenadil, ker se nam je prej vedno dozdevalo, da nedostaje njegovemu glasu v nežnejših partijah potrebne mehko-be. V tej operi tega nedostatka nismo opažali. Gospod Purkrabek je imel baš tu priliko pokazati, da v marsikaterem oziru daleč nadkriljuje svojega prednika. Mnogo pohvale je žel tudi gospod Vašiček tako radi izvrstnega petja, kakor radi živahne in primerne igre. Gospod Podgrajski kot Vašek morda ni dosegel g. Pavšeka, kateri je imel baš za to ulogo izredna svojstva, vendar je po naši misli zadostoval in je bilo tudi občinstvo prav zadovoljno z njim.

Posebej nam je omeniti tudi benefice gosp. Purkrabeka. Pel se je njemu na korist dne 4. svečana Trubadur in sicer s takim uspehom, kakor le malokdaj poprej. Pevcem se je prav videlo, da se zavedajo častnega večera; kajti peli so s posebno navdušenostjo in ognjevitostjo. Razen beneficijanta sta se odlikovali posebno gospici Ševčikova in Jungmanova ter gospoda Nolli in Vašiček.

Predstavo srednje vrednosti smo imeli dne 26. prosinca. Igrala se je ta večer znana igra s petjem: „Materin blagoslov ali nova Chonchon“. Klasičen proizvod ta igra ni, toda izmed onih iger, ki so namenjene širšim slojem občinstva, vsekakor izmed boljših. Tacih ulog v tej igri ni, da bi se mogli v njih igralci posebno odlikovati. Še najtežja je uloga Komanderjeva, katero si je pridržal režiser gospod Ineman. S tem je tudi povedano, da je bila ta uloga v jako dobrih rokah. Gospica Polakova kot Chonchon morda ni bila prav razpoložena; vsaj nam se je zdelo, kakor bi se nekoliko silila. Druge uloge v tej igri so našim igralnim močem dovolj prikladne, zato so jih tudi večinoma dobro pogodili. Samo govoriti mnogi naši igralci ne znajo na odru. Nekaterih včasih čisto nič ni razumeti, bodisi, da so tako nesrečno obrnjeni od občinstva proč, bodisi, da se jim ne ljubi prav ust odpirati. Naj bi v prihodnje naša dramatična šola igralce tudi govoriti učila!

Sedaj pa k predstavam, ki so nas manj zadovoljile! Dne 18. prosinca se je predstavljala prvič na našem odru narodna igra s petjem: »Moj Pepček«. Nemški je spisal to igro Adolf L' Arronge, poslovenil in našim razmeram prikrojil pa jo je V. Benkovič. Ne vemo, kdo je po tej igri posegel, a bodisi kdor/hoče, srečne roke gotovo ni imel. Dramatičen izdelek ta igra sploh ni, kajti kaže se nam v njej le šest prizorov, kakršni se morda dogajajo v življenju, ali pa tudi ne. Prave zveze med posameznimi

prizori ni, in onega »pri Kozlerju« bi čisto lahko nestalo, dasi je morda še najverjetnejši izmed vseh. Če je imela ta igra res kje kaj uspeha, so jo spravili gotovo le igralci do veljave; kajti ne moremo si misliti, da bi tistih par obrabljenih dovtipov, katere smo slišali mi, moglo napraviti kje poseben učinek. Pri nas pa se je tudi igralo tako slabo, kakor na srečo le malokdaj. Edino gospod Ineman je storil iz svoje malo hvaležne uloge, kar se je sploh storiti dalo; tudi gospici Polakovi in gospodu Verovšku ne bi imeli kaj posebnega očitati; vsi drugi igralci pa so se kazali tako odvisne od šepetalca, da jim je bilo vsako prosto gibanje na odru nemogoče.

Isto tako se dne 30. prosinca in 1. svečana nismo nič kaj zadovoljni vračali iz gledališča. Oba ta večera se je igrala »Starinarica«, vesela igra v enem dejanju, in pela Supeejeva opereta: »Deset deklet, a za nobenega moža«.

»Starinarica« ni ravno tako slaba igra, da ne bi se smela nikdar več prikazati na oder. Predmet ji je sicer star, a obdelan je še precej originalno. Seveda ima ta igra velik nedostatek, ta namreč, da obseza preveč monologov. Bodi Slavka, katera ima glavno ulogo, še tako mično dekletce, gledalcu postane sčasoma vendar-le nekako dolgčas, če jo vidi vedno samo na odru. Gospica Slavčeva, ki je igrala Slavko, se je mnogo, morda preveč trudila, da bi v občinstvu vzbudila zanimanje. Tedaj pa, ko se je preoblačila, ne bilo bi po naši sodbi škodilo nekoliko »španske stene«.

Opereta »Deset deklet, a za nobenega moža« je prav prikladna za predpust. Vrednosti je iste, kakor so vse glume. Saj tudi ni, da bi človek iskal v gledališču vedno le višjega užitka. Včasih se je treba tudi nasmejati. Toda nam so dokaj izpridile veselje lastne primesi posameznih igralnih moči. Saj ne trdimo, da ne bi bilo dovoljeno igralcu včasih pokazati svojega improvizovanega dovtipa ali humorja, zlasti v tacih igrah, kakršna je ta. Toda tudi za to veljajo gotove meje. Povsod se ne sme vse. Kar nas sili na smeh morda v gostilnici pri duhteči kranjski klobasi in kozarcu poštenega dolenjca, nam vzbuja v gledališču nejevoljo. Zlasti ko se je ta opereta drugikrat pela, je govoril do malega že vsakdo, kar mu je prišlo baš na jezik. Tudi vedenje desetih hčera ni bilo posebno vzgledno. Ena je uhajala venomer z odra, druga je šepetala z nekom, ki ji je bil za hrbtom skrit, in ki ni spadal na oder, tretja pa se je kar naravnost zabavala s prebivalci bližnje lože. Nam se zdi, da sega to nekoliko predaleč, in da treba tudi v predpustnem času nekoliko več discipline na odru.

V nekaterem oziru še slabejši pa je bil »Lumpacij Vagabund«, ki se je predstavljal dne 9. svečana. Ko ne bi bilo g. Inemana, ki je bil zares originalen črevljar, in g. Podgrajskega, ki je s svojo gibčnostjo vzbujal mnogo smeha, ne vemo, če bi bil kdo v gledališču, ki mu ne bi bilo žal vstopnine, katero je moral plačati.

V boljšo voljo nas je spravila zadnja predstava gledališke dobe, o kateri govorimo. Predstavljala se je dne 15. svečana prvikrat »Precijoza«, igrokaz v štirih dejanjih, nemški spisal Pij Aleksander Wolff, preložil Jos. Cimperman. Mi smo se čudili, da se je po neprijetnih izkušnjah zadnjih dni seglo po tej igri, ki zahteva nenavadne pridnosti od igralcev. Igra je

pisana namreč v verzih, in gotovo ni brez pomena, da si je intencija slovenskega gledališča upala kaj tacega spraviti na oder. O vrednosti te igre ne kaže govoriti sedaj. Pisana je bila v tistih časih, ko romantika ni bila še tako prepovedana, kakor je dandanes. Vsekakor zahteva ta igra boljših igralnih moči, in z veseljem priznavamo, da smo bili s predstavo vobče prav zadovoljni. To je res, da nam semtertja kaka »dona« ni povsem ugajala, tudi marsikateri »don« se ni gibal vedno s primerno »grandezzo«, a vsaj gladko je šlo še precej vse. Naslovna uloga je bila v rokah gospice Slavčeve, ki nam je podala prav ljubko Precijozo. Mnogo so se občudovale njene toalete ta večer. V tem oziru kaže ta gospica zmeraj dober vkus, in to tudi ni brez pomena na odru. Škoda pa, da ji organ ne dopušča obsežnejšega izpreminjanja glasu. Radi tega je manj sposobna za vse uloge, kjer je treba s potrebnim poudarkom kazati razvnetje, strast ali ognjevitost. V naivnih ulogah se nam vidi njena igra še najbolj naravna. V tragičnih ulogah na primer se nam zdi njen glas premalo prisrčen, premalo prepričevalen, zlasti njen jok se nam zdi večkrat nekako posiljen. Je-li temu tudi le organ kriv, ali pa ji take uloge sploh manj prija? Sicer pa se pri nas porablja igralske moči sploh v preraznovrstnih ulogah — iz znanih vzrokov. Vse ni za vsakoga, ako ni tak izreden igralski talent, kakor je gospod Ineman, ki nam je bil ta večer kot grajski valpet zopet povsem nova, originalna prikazen. Z.

Knjige Matice hrvatske. Uredništvo je prejelo knjige, katere je izdala Matica hrvaška za leto 1895. Letos dobodo članovi 9, reci devet knjig za neznatni prinesek treh goldinarjev. Matica hrv. skrbi enako za zabavno in za poljudno znanstveno in poučno književnost. Leposlovne knjige so te-le:

1. Josip Eugen Tomić. — Za kralja — za dom. Historička pripoviest. Dio drugi. — V tem obširnem romanu, katerega prvi del je izdala Mat. hrv. v lanskem letu, opisuje spretni pisatelj zgodovinsko verno ustavno borbo Ogrov in Hrvatov proti novotarijam, katere je hotel uvesti cesar Josip II. Zgodovinska fakta opisuje Tomić na podlagi dokumentov, katere je črpal iz raznih arhivov, zgodopiscev, nekoliko tudi iz ustnega izročila.

2. Osman-Aziz. Bez nade. Pripoviest iz mostarskoga života. — Kratka doba avstrijske okupacije je pobudila celo vrsto darovitih književnikov, ki polnijo predale leposlovnih novin hrvaških in srbskih. Med njimi sta posebno priljubljena dva mlada pisatelja, eden katolik Ivan Miličević, drugi muhamedovec Osman Hadžić; oba spisujeta in izdajata svoja dela skupno po vzgledu Francozov Erckmanna in Chatriana. Predmeti njihovih pripovesti so vzeti večinoma iz življenja hercegovskih muhamedovcev, katero poznata temeljito. Na koncu je pridejan tumač turskih i dialektičnih rieči, žal, da premalo obširen. —

3. Vojnović Ivo. Ekvinokcij. Drama v četiri prikaze. — Duhoviti Dobrovčan je napisal lani dramo iz dobrovniškega življenja, katero je nagradila deželna vlada hrvaška. Drama je nekak hvalospev materinske ljubezni. Drama je dobro uspela, čeprav se ji da kaj prigovoriti. Posebno odlične so prikazane epizode. Zadnji prizor je tiskan v drugi obliki, nego je bil prikazan pri prvi predstavi. Drama je napisana v dobrovniškem narečju.